

LAUSUNTO

Helsinki 20.5.2026

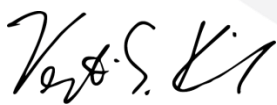
Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Asia: HE 66/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ambulanssikuljetusten ja ensihoitopalveluun sisältyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Kaarina Tamminiemi, kaarina.tamminiemi@soste.fi, 040 5774614

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Yleiset huomiot

SOSTE pitää ensihoidon sääntelyn ja rahoitusvastuiden selkiyttämistä sekä hyvinvointialueiden vastuun vahvistamista lähtökohtaisesti perusteltuina tavoitteina. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, etteivät esitetyt asiakasmaksumuutokset heikennä asiakkaiden yhdenvertaisuutta tai vaikeuta erityisesti pienituloisten ja paljon palveluja käyttävien ihmisten mahdollisuuksia hakeutua tarvitsemiinsa palveluihin oikea-aikaisesti.

Asiakasmaksujen kasvu ja hoitoon hakeutumisen esteet

Keskeisin huoli liittyy asiakasmaksujen merkittävään kasvuun. Nykyisessä järjestelmässä ambulanssikuljetuksista peritään sairausvakuutuslain mukainen omavastuu, joka on tällä hetkellä 25 euroa. Hallituksen esityksen mukaan perittävässä olevat asiakasmaksut olisivat tasoltaan korkeampia kuin nykyinen sairausvakuutuslain mukainen omavastuu.

Samalla ambulanssikuljetusten maksut siirtyisivät sairausvakuutuksen matkakaton piiristä terveydenhuollon asiakasmaksukattoon. Asiakasmaksukatto on huomattavasti korkeampi kuin nykyinen matkakatto, mikä voi lisätä erityisesti pitkäaikaissairaiden, ikääntyneiden, pienituloisten sekä paljon palveluja käyttävien ihmisten kokonaiskustannuksia.

Erityistä huolta herättää myös se, että esityksessä laajennetaan tilanteita, joissa hyvinvointialue voi periä ensihoitopalvelusta asiakasmaksun, myös tilanteisiin, joissa potilasta ei kuljeteta jatkohoitoon.

On tärkeää huomioida, että ensihoito ei ole palvelu, jonka käyttöä ihminen voi käytännössä harkita samalla tavoin kuin muita arjen menoja. Häätätilanteessa ihmisellä ei välttämättä ole mahdollisuutta arvioida itse tilanteensa vakavuutta tai sitä, millaisia kustannuksia avun pyytämisestä aiheutuu. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveyspalvelujen maksut eivät saa muodostua esteeksi hoitoon hakeutumiselle tai lisätä epävarmuutta avun pyytämisessä.

Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja perusoikeuksiin

Esitykseen liittyy riski eriarvoisuuden lisääntymisestä. Vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin niihin ihmisiin, joilla on jo ennestään suuri palvelujen tarve ja heikompi taloudellinen asema. Osalla pienituloisista ihmisistä korkea asiakasmaksu voi nostaa kynnystä soittaa ambulanssia tilanteessa, jossa henkilöllä ei ole varaa asiakasmaksuun.

Jos kustannusten pelko johtaa avun hakemisen viivästymiseen, seuraukset voivat olla sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti merkittäviä. Muutoksia ei voida tarkastella irrallaan muista tällä vaalikaudella tehdyistä sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin ja etuuksiin kohdistuneista muutoksista, jotka ovat jo ennestään heikentäneet pienituloisten ihmisten taloudellista asemaa.

Kokonaisuutena arvioiden ehdotetut muutokset voivat heikentää haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia käyttää tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluja. Tästä syystä esitystä tulee arvioida perustuslain 19 §:n mukaisten riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä yhdenvertaisuuden tosiasiallisen toteutumisen näkökulmasta.

Maksukattojen kokonaisuus asiakkaan näkökulmasta

Esitys voi tehdä maksujärjestelmästä asiakkaan näkökulmasta aiempaa vaikeammin hahmotettavan. Nykyisin ambulanssikuljetusten kustannukset kerryttävät matkakattoa, mutta jatkossa ne kerryttäisivät asiakasmaksukattoa. Samalla esimerkiksi Kela-taksien käyttö kerryttäisi edelleen matkakattoa.

Tämä tarkoittaisi sitä, että asiakkaalle voisi samanaikaisesti kertyä sekä matkakattoa että asiakasmaksukattoa. Samasta hoitokokonaisuudesta voi syntyä sekä matkakattoa että asiakasmaksukattoa kerryttäviä maksuja esimerkiksi tilanteissa, joissa hoitoon liittyy sekä Kela-kuljetus että ambulanssikuljetus.

Koska asiakasmaksukaton seuranta on asiakkaan omalla vastuulla, järjestelmä voi muodostua erityisen vaikeaksi paljon palveluja käyttäville ihmisille ja lisätä epäselvyyttä omien kustannusten seurannassa. Osa asiakkaista ei todennäköisesti havaitse maksukattonsa täyttymistä ja voi maksaa maksuja myös maksukaton täyttymisen jälkeen.

SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että asiakasmaksukatto on tällä hetkellä 815 euroa kalenterivuodessa. Tämän lisäksi lääkkeille ja matkoille on erilliset maksukatot. Näiden kolmen maksukaton yhteismäärä on noin 1 750 euroa kalenterivuodessa. Mielestämme nykyiset maksukatot eivät riitä suojaamaan pienituloisia ja paljon sairastavia. Olemme ehdottaneet, että maksukatot yhdistettäisiin yhdeksi kokonaisuudeksi ja sidottaisiin takuueläkkeen tasoon. Lisäksi maksukaton seuranta tulisi siirtää viranomaisille, jotta se olisi asiakkaalle helpommin hallittavissa.

Asiakasmaksujen indeksikorotukset

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut sidottaisiin jatkossa hyvinvointialueiden hintaindeksiin ja tarkistettaisiin vuosittain. Tämä voi johtaa siihen, että tasasuuruisten asiakasmaksujen taso nousee nykyistä nopeammin.

SOSTE pitää kuitenkin tärkeänä, että asiakasmaksukaton indeksisidonnaisuus säilyy jatkossakin sellaisena, että paljon palveluja käyttävien asiakkaiden asemaa suojataan.

Asiakasmaksujen jatkuva korottaminen voi edelleen lisätä pienituloisten ihmisten taloudellista räsytystä ja kasvattaa riskiä sille, että palvelujen käyttö vähenee kustannussyistä.

SOSTE pitää tärkeänä, ettei käyttämättä ja peruuttamatta jätetyistä palveluista perittävien maksujen korottaminen johda kohtuuttomiin tilanteisiin erityisesti paljon sosiaali- ja terveyspalveluja käyttävien ihmisten tai erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden kohdalla. Käytäntöjen tulee huomioida asiakkaiden toimintakyky, elämäntilanne ja mahdollinen tuen tarve.

Lopuksi

SOSTE pitää tärkeänä, että valiokunta arvioi esityksen vaikutuksia erityisesti pienituloisten, pitkäaikaissairaiden sekä paljon palveluja käyttävien asiakkaiden näkökulmasta.

Uudistuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että ensihoitopalvelujen saavutettavuus, kohtuulliset asiakasmaksut sekä ihmisten yhdenvertainen oikeus välttämättömään hoitoon toteutuvat myös tulevaisuudessa. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, ettei kustannusten nousu johda tilanteisiin, joissa ihmiset viivästyttävät avun hakemista hätätilanteissa taloudellisista syistä.

SOSTE pitää lisäksi tärkeänä, että valiokunta arvioi mahdollisuuksia rajata ensihoidon maksullisuutta tilanteissa, joissa kuljetusta ei tehdä, kehittää asiakasmaksujen kohtuullistamisen ja alentamisen käytäntöjä sekä ehkäistä kahden maksukaton järjestelmästä aiheutuvaa kokonaisrasitusta paljon palveluja käyttäville asiakkaille.